

ÖĞRENCİLERİN HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN SINIF YÖNETİMİNE ETKİSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

Yrd. Doç. Dr. Habib ÖZGAN

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Aykar TEKİN

Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge Bölümü

Özet

Okullar; öğretmen, öğrenci, program gibi birçok öğenin ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelmesi ile oluşan örgütlerdir. Okulların işleyişi bu temel öğelere bağlıdır. Günümüzde öğretmenlerce öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal hazırbulunuşluk düzeylerinin istenen düzeyde olmaması, özellikle sınıf yönetiminde büyük bir sorun olarak dile getirilmektedir. Bu çalışmada, öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerini tespit etmek ve hazırbulunuşluk düzeyinin sınıf yönetimi süreçlerine etkilerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerindeki yetersizliğin temel nedenlerini belirlemek ve ulaşılan bulgular doğrultusunda çözüm önerileri geliştirmek hedeflenmektedir. Çalışma, tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma kapsamında Gaziantep ilinde görev yapan 24 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler öğrencilerinin istenen hazırbulunuşluk düzeyinde olmadığını belirtmiş, bunun sebebi olarak; öğrenci, veli, öğretmen, program, çevre, araç-gereç, yönetici vb. kaynaklı etkenleri göstermiştir. Araştırma sonucunda, öğrenci hazırbulunuşluk düzeyindeki eksikliklerin öğretmenlerin sınıf yönetim sürecini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Öğrenci Hazırbulunuşluk Düzeyi, Sınıf Yönetimi

TEACHERS' OPINIONS REGARDING THE EFFECTS OF STUDENTS' READINESS LEVELS ON CLASSROOM MANAGEMENT

Abstract

Schools are organizations that are composed of many factors like teacher, student, program etc. coming together for their common purposes. Processing at schools depends on these basic elements. At present, the fact that students' cognitive and emotional readiness levels are not at required level has been mentioned by teachers as a big problem, especially in classroom management. In this study, it is aimed to present teachers' opinions about the readiness level of their students and search out the effects of these levels on teachers' classroom management process. Furthermore, in this study it is aimed to determine the essential reasons of the inadequacy of the students' readiness level and develop some suggestions for the solution. The study was conducted through the survey technique. In the framework of the study, 24 teachers working at schools in Gaziantep city were interviewed. The data were analyzed as descriptive analysis method was used. At the end of the research, the teachers indicated that students weren't at the required readiness level and as the reason of this they pointed out some factors based on student, parent, teacher, program, environment, equipment, manager, etc. As a result of the study, it was determined that the defects at students' readiness levels affected teachers' classroom management process negatively.

Key Words: Teacher, The readiness level of students, Classroom Management

¹ Bu çalışma 7-9 Ekim 2009 tarihleri arasında düzenlenen IV. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresinde sunulmuştur.

Giriş

Her birey doğduğu andan itibaren eğitime ve eğitime ihtiyacı duyar. Eğitim, insan hayatı boyunca süregelen bir süreçtir ve çağımızda yaşanan hızlı gelişim ve değişimlerle birlikte önemini her geçen gün daha da artırmaktadır. Hızlı gelişim ve değişimler ülkelerin eğitim sistemlerinde birçok sorunun ortaya çıkmasına ve sistemin işleyişinde aksaklıklar yaşanmasına neden olabilmektedir. Küçükahmet (2004:12-13)'e göre; *"Eğitim sistemi içinde yaşanan sorunlar, eğitimin kendi amaçlarına ulaşmasını zorlaştırır, engeller koyar, amaçlarına ulaşmadaki işlevsel yeterliğini azaltabilir."*

Öğrenme-öğretme ortamlarında birçok değişken yer almaktadır. Bu değişkenler; öğretmen, öğrenci, okul, program, sınıf yönetimi, aile ve çevre olarak sıralanabilir. Bu değişkenlerin en kritik olanı ise öğretmenlerdir. Çünkü etkili bir sınıf yönetimi için gerekli olan eğitim süreçlerinin düzenlenmesinden ve yürütülmesinden öğretmen sorumludur. Öğrenme ve öğretme ortamında başarıyı, erişiyi etkileyen sınıf içindeki davranışlar ve sınıfın etkili yönetimidir (Şama ve Tarım, 2007:136).

Her öğrencinin farklı ilgilere, farklı öğrenme hızına, farklı yeteneklere sahip oldukları gerçeği unutulmamalıdır. Eğitim öğretim süreci, öğrencilerin seviyesine göre planlanmalıdır. Aksi durumda sınıfın ilerisinde ve gerisinde olan öğrenciler sınıfın yönetiminde sorunlar yumağı oluşturabilirler (bydigi.net). Sınıfın iyi yönetilmesi, eğitimde başarılı olmak için ilk adım olarak kabul edilmektedir (Küçükahmet, 2004:3).

Her öğrenci farklı aileden ve çevreden okula gelen birbirinden farklı bireylerdir ve her öğrenci farklı özelliklere sahiptir. Bu farklılıklardan birisi de öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyidir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi hakkında birçok tanım yapılmıştır. Lahey (1978)'e göre; *"hazırbulunuşluk, öğrencinin belli bir hedef davranışa ulaşması için kendine sunulan öğrenim görevini yapma yeterliğidir. Bir öğrenim görevinin, beklenen edim düzeyinde gerçekleştirebilmesi için öğrencinin, öğrenim görevinin gerektirdiği olgunluk düzeyine ulaşmış ve ön yaşantıları kazanmış olması gerekir"* (weblopedi.com). Toppes (2003:25)'e göre hazırbulunuşluk kavramı, bireyin belli davranış yeterliklerini gösterebilmesi için gerekli olan, fizyolojik ve psikolojik donanımları içermektedir. Öğrenme ve öğretme davranışlarının gelişmesi için de, organizmanın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel düzeyde belirli yeterlik ve davranış biçimlerine, performans düzeylerine gelmiş olması neredeyse zorunludur.

Eğitim yaşantılarının seçilip düzenlenmesinde önemli ilkelere biri de çocuğa görelilik ilkesidir. Belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için öğrencinin geçireceği yaşantıların öğrenci için doyum sağlayacak nitelikte ve hazırbulunuşluk düzeyine uygun olması gereklidir. Gereksinmelerini gideriyorsa, bu yaşantı çocuk için doyum (tatmin) sağlayıcıdır. Bunun önkoşuluysa geçireceği yaşantının çocuğun hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmasıdır. Çocuğun hazırbulunuşluğu geçmiş

yaşantılarıyla ilgilidir. Ama çocukların geçmiş yaşantılarındaki farklılıklar, hazırbulunuşluk düzeylerinde de farklılıklar yaratır. Dahası, çocuk hazırbulunuşluk düzeylerini aşan yaşantılar yoluyla öğrenemez. Öyleyse, çocukların hazırbulunuşluk düzeylerine ve öğrencilik özelliklerine göre eğitim durumları çeşitlendirilmeli, öğretim olabildiğince bireyselleştirilmelidir (Sünbül, 2002). Ayrıca Demirel (2005:149-150)'e göre; öğretme faaliyetleri, öğrenenin öğrenme gücünü aşmamalı, hazırbulunuşluk (bilgi, zeka, yetenek, ilgi, alışkanlık, tutum, değer) düzeyine uygun olmalıdır. Aksi takdirde istenmeyen ürünler ortaya çıkabilir.

Ülkemiz ilköğretim okullarında yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği yeni program uygulanmaktadır. Yapılandırıcı yaklaşımda öğrenci merkezde yer alır. Öğrenenin kontrolü bireydedir. Birey öğrenmeye öğretmeniyle birlikte yön verir. Öğrenenlerin önceki yaşantıları, öğrenme stilleri, bakış açıları ve hazır bulunuşluk düzeyleri öğrenmelerine yön veren etmenlerdendir (Şaşan, 2002). Yapılandırmacılık yaklaşımın uygulandığı okullarımızda etkili bir eğitim-öğretim sürecinin gerçekleştirilebilmesi için öğretmenlerin, öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerini iyi bilmeleri ve yakından takip etmeleri önemlidir. Küçükahmet (2004:247); “*Öğretmen derse hazırlık aşamasında öğrenciyi derse nasıl hazırlayacağını iyi bilmelidir. Bunu yapmanın en temel yollarından birisi öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerinin belirlenmesidir. Bunu ön bilgileri belirlemeye dönük, nitelikli sorular sorarak yapabilir*” demiştir. Ön bilgileri yoklamak diğer bir ifadeyle öğrencinin o derse olan hazırbulunuşluk düzeyinin belirlenmesi dersin işleyişini ve öğrenci başarısını doğrudan etkilemektedir. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin altında ya da üstünde ders işlemek, öğrencinin dersi dinlememesi, derse dikkatini yeterince vermemesi gibi bir dizi sınıf içi disiplin sorununa neden olabilir.

Küçükahmet (2004:74)'e göre, “*Disiplin sorunlarını çözmek istenmeyen davranışların nedenlerini tanımaktan geçer. Sorunların çözümü belirli nedenlerin ele alınmasında saklıdır*”. Sınıfta istenmeyen davranışların en önemli nedenlerinden biriside öğrencilerin derse hazırlıksız gelmesidir. Eğitim-öğretim süreci öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine göre yapılandırılmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada öğretmenlerin, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerindeki yetersizliğin temel nedenlerini belirlemek ve bu yetersizliğe yönelik çözüm önerileri geliştirmek, öğretmenlerin sınıf yönetim sürecine etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Sorun Cümlesi

Öğretmenlerin, öğrencilerinin eğitimlerini sürdürdükleri kademedeki bilişsel ve duyuşsal hazırbulunuşluk düzeylerine ve bu durumun sınıf yönetimleri üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu ana sorun doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi öğretmenlere göre yeterli düzeyde midir?
2. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olmasının nedenleri nelerdir?
3. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olması sınıf yönetimini nasıl etkilemektedir?
4. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini artırmak için neler yapılmalıdır?

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada var olan bir durum saptanmaya çalışıldığı için betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu çalışma betimsel yöntemlerden biri olan Survey yönteminin (tarama yöntemi) kullanıldığı nitel bir çalışmadır. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi ve mevcut düzeyin sınıf yönetimine etkileri konusunda temelde var olan durum betimlenmeye, öğretmenlerin bu konudaki duygu, düşünce ve görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Gaziantep il merkezinde görev yapan ilköğretim okulu öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çalışma grubu, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Çalışma grubuna 24 (kız 13, erkek 11) öğretmen alınmıştır.

Bilgi Toplama Aracı ve Bilgilerin Çözümlemesi

Veriler görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırma bilgi toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılmıştır. Veriler betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde kategorisel ve frekans analizi teknikleri kullanılmıştır. Frekans analizi birim ve öğeleri sayısal, yüzdesel ve oransal bir tarzda görülme sıklığını ortaya koymaktır. Kategorisel analiz belli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasıdır (Bilgin, 2006: 18-19).

Araştırmada nitel bilgilerin sayısallaştırılması yapılarak güvenilirlik artırılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin sonuçları ve yorumları katılımcılara (öğretmenlere) teyid ettirilmiş ve uzman incelemesine başvurulmuştur. Böylece iç geçerlik artırılmıştır. Araştırmanın betimsel analizi aşamasında temelde şu sıralama izlenmiştir (Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 2006):

1. *Verilerin Yazıya Dökülmesi:* Görüşme formları hazırlanmadan önce ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Bu alan yazın taraması ve ortamda yapılan bazı gözlemler sonucunda araştırma soruları oluşturulmuştur. Her bir öğretmen için görüşme formu hazırlanmıştır. Her görüşme formunda ise yarı yapılandırılmış dört tane soru bulunmaktadır. Görüşme esnasında elde edilen veriler not alınarak kaydedilmiştir. Görüşme formlarına aktarılan veriler araştırmacılar tarafından tek tek okunarak değerlendirilmiştir. Görüşme formlarına aktarılan verilerin geçerliliğinin sağlanabilmesi için alandan bir uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

2. *Görüşme Kodlama Anahtarının Oluşturulması:* Veriler tek tek okunarak anlamlı birimler bulunmuş, kodlamalar yapılmış ve geçici temalar oluşturulmuştur. Temalar elde edilen verilerin sonucunda oluşturulmuştur. Görüşme formundaki her bir soru birer tema olarak kabul edilmiştir. Toplamda dört tane tema elde edilmiştir. Oluşturulan temalar yardımıyla görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur.

3. *Görüşme Verilerinin Kodlama Anahtarına Kodlanması:* Araştırmacılar ve uzman birbirinden bağımsız bir şekilde araştırma verilerinin yazılı olduğu formların tümünü okuyarak, görüşme kodlama anahtarında her görüşe ilişkin olarak uygun temayı kodlamışlardır.

4. *Kodlamaların Karşılaştırılması ve Güvenirlik:* Araştırmada görüşülen her birey için görüşme kodlama anahtarları doldurulduktan sonra, araştırmanın güvenilirliği için, araştırmacıların ve uzmanın doldurduğu görüşme kodlama anahtarının tutarlığı karşılaştırılmıştır. Bu aşamada veriler belirlenen tema ve kodlara göre tekrar gözden geçirilmiş ve kesinleştirilmiştir. Temalara ve kodlara göre veriler betimlenmiş ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Elde edilen bu verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. Öğretmenlerin bilgilerinden yola çıkılarak veriler dört ana tema altında analiz edilmiştir.

5. *Bulguların Yorumlanması:* Tanımlanan bulguların açıklanması, araştırma soruları ile ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması bu aşamada gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Öğretmenlerin, Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeyine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan tüm İlköğretim II.kademe öğretmenleri öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. İlköğretim I.kademe öğretmenleri ise öğrencilerin okula ilk olarak kendi sınıflarında başlamasından dolayı genel olarak durumlarının iyi olduğunu ancak okulöncesi eğitim alan öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin almanlara kıyasla daha yüksek olduğunu özellikle belirtmişlerdir.

Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerindeki Yetersizliklerin Temel Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere göre öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini olumsuz yönde etkileyen 74 tane neden tespit edilmiş, sekiz başlık altında toplanmış ve Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerindeki Yetersizliklerin Temel Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Kavramsal Kodlamaları ve Kullanım Sıklığı

Temel Nedenler (74)	
Öğrenci (29)	Öğrencilerin İlköğretim 1. kademedeki yetersiz gelmesi (8) Öğrenciler okuldan sonra herhangi bir işte çalışması (5) Öğrencilerin eğitimin önemini yeterince kavramamış olmaları (5) Öğrencinin hedefsizliği (3) Öğrencilerin okula devamsızlık sorunu (2) Öğrencinin sorumsuz davranması (2) Öğrencinin ezbere çalışma alışkanlığı (1) Öğrencinin motivasyon eksikliği (1) Öğrencinin derse hazırlıksız gelmesi (1) Teknolojik aletleri yararlı şekilde kullanmaması (1)
Veli (27)	Velinin öğrencisiyle yeterince ilgilenmemesi (10) Velinin eğitime destek vermemesi (7) Ailelerin ekonomik sorunları (5) Velilerin eğitim seviyesinin düşüklüğü (3) Kalabalık aile yapısı (1) “Nasıl olsa okulda öğrenir” anlayışı (1)
Öğretmen (4)	Öğretmenlerin tekdüze ders işleme (2) Öğretmen yeterince rehberlik yapmaması (1) Konuları yetiştirmekte zaman sıkıntısı yaşanması (1)
Çevre (4)	Sosyo-kültürel çevrenin yetersizliği (2) Kırsal bölgedeki eğitimin zorlukları (2)
Program (3)	Müfredat öğrenci seviyesinin üzerinde (3)
Araç-gereç (3)	Okullarda araç-gereç eksikliği (2) Araç-gereçlere derste çok fazla yer verilmemekte (1)
Yönetici (1)	Yöneticilerin sorun çözmede öğretmenlere yeterince yardımcı olmaması (1)
Diğer (3)	Kalabalık sınıflar (3)

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyindeki yetersizliğin başlıca nedeni olarak öğrenciden kaynaklanan sorunlar (%39,2) olduğu görülmektedir. İlköğretim II. kademe öğretmenlerinin %33,3’ü bir alt kademe öğrencilerin yeterince iyi eğitilemediğini belirtmiştir. Bu konuda; “Öğrencilerin büyük bir alt yapı sorunu var. Bir önceki eğitim basamağını başarılı bir şekilde tamamlayamadan sınıf geçiyorlar”, “Öğrenciler bize alt kademedeki yüzde yüz donanımla değil, ancak yüzde elli ile gelmekte”, “Öğrencilerin seviyelerini olması gerekenden çok daha düşük görüyorum” şeklinde söylemlerde bulunmuşlardır.

Öğretmenlerin %20,8’i, öğrencilerin okuldan sonra bir işte çalışmasının onların hazırbulunuşluk düzeylerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenler; bir

işte çalışan öğrencilerin okula yorgun geldiklerini belirtmiş ve “Okulumda genelde öğrenciler okuldan sonra çalışıyorlar ve derslerine zaman ayıramıyorlar” diye eleştirmiştir. Bazı öğretmenler; “Ailelerin ekonomik seviyesi çok düşük ve çocuklarının çalışmasını istiyorlar” diyerek öğrencilerin bir işte çalışmasının ailece desteklediği gerçeğini ortaya koymuştur. Kırsalda çalışan öğretmenler ise, “öğrenciler özellikle okulların açıldığı ilk haftalarda ve okulların kapanmaya yaklaştığı son haftalarda aileleriyle beraber tarlaya çalışmaya gitmekte ve bu haftalarda eğitim-öğretimde aksaklıklar yaşamaktayız” demiştir.

Öğretmenlerin %20,8'i öğrencilerin eğitimlerinin önemi hakkında bilinçsiz olduğunu vurgulamıştır. Bu konuda “Öğrenciler eğitimin önemini farkında değiller”, “Maalesef öğrenciler eğitimleri konusunda bilinçsizler”, “Öğrencilerin geleceğe dönük planları yok” gibi eleştirilerde bulunmuşlardır. Bazı öğretmenler ise öğrencilerin derse hazırlıksız gelmelerini eleştirmiş ve “Sınıfta sadece öğretmenin dersi anlatması çok yanlış. Örneğin 20 kişilik bir sınıfta öğretmen derse hazırlıklı gelen 3-5 öğrenci ile dersini yürütüyor. Bu ise sınıf içinde verimli ders işlenmesini önüyor. Oysa dersin tüm öğrencilerle hep birlikte işlenmesi gereklidir” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersizliği konusunda ikinci etmen olarak velileri görmüştür (%36,5). Velilerin öğrencileriyle ilgilenmemesi ve eğitime destek vermemesi olumsuz nedenler olarak ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin % 41,6'sı öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olmasında ‘velilerin ilgisizliğini’ görmüşlerdir. Öğretmenler; “Veliler çocukları ile yeterince ilgilenmiyorlar. Bu ilgisizlik çocuklara yansımakta, onlarda okula ve derslerine karşı ilgisiz hale gelmekte”, “Çocuklar, anne-baba tarafından destek görmediği için okuldan ve okumaktan soğuyor”, “Veliler çocuklarının okulda neler yaptığınıyla ilgilenmeliler” şeklinde söylemlerde bulunmuştur.

Öğretmenlerin %16,6'sı öğrencilerin hazırbulunuşluk yetersizliğinde kendilerinden kaynaklanan nedenlerin olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler derslerin tekdüze, monoton bir şekilde işlendiğini vurgulamıştır. Bazı öğretmenler bu konuda; “Öğretmenlerin bir kısmı derslerini öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde anlatmıyorlar, öğretmenler etkinliklerden yararlanmıyorlar, düz bir anlatımla derslerini işlemekte” şeklinde eleştiride bulunmuş ve “Öğrencilerinin hazırbulunuşluk seviyeleri göz önünde tutularak derse giriş yapılmalıdır” demiştir.

Öğretmenlerin %12,5'i öğrencilerin hazırbulunuşluk yetersizliği konusunda uygulanan programdan kaynaklanan nedenler olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler, programın öğrenci seviyesine göre ağır olduğu ifade etmiştir. Bazı öğretmenler; müfredatın ağır olmasının öğrencilerin konuyu yeterince kavrayamamasına neden olduğunu vurgulamıştır. Öğretmenler; “Müfredatta hafifletmeler yapılmalıdır” demiştir.

Öğretmenlerce günümüz okullarında hala araç-gereç sıkıntısı yaşandığı vurgulanmış ve “sınıflarımıza projeksiyon, bilgisayar, internet gibi araç-gereçler temin

edilmelidir” denilmiştir. Verimli bir eğitim- öğretim süreci için gerekli unsurlardan olan ders araç-gereçlerinin eksikliği öğrencilerin istenen düzeye ulaşmasını engelleyen bir diğer etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeyindeki Yetersizliklerin Sınıf Yönetimine Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerindeki yetersizlikler sınıf ortamını ve öğretmenlerin sınıf yönetimlerini etkilemektedir. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin dile getirdiği etkiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeyindeki Yetersizliklerin Öğretmenlerin Sınıf Yönetimine Etkilerine İlişkin Kavramsal Kodlamalar, Kavramların Kullanım Sıklığı ve Yüzdesi

Kavramlar	f	%
Sınıfta istenen başarı düzeyi elde edilememektedir	11	15,3
Derste istenen verim alınamamaktadır	9	12,5
Zaman sıkıntısı oluşmaktadır	7	9,7
Öğretmen fazlaca yorulmaktadır	6	8,3
Öğretmenler sık sık eski konulara geri dönmek zorunda kalmaktadır	5	6,9
Sınıf içi disiplin sorunları artmaktadır	5	6,9
Konuları işlerken ders kesintiye uğrayabilmektedir	5	6,9
Öğrenciler arası düzey farklılıkları ders akışını olumsuz etkilemektedir	4	5,5
Öğrencinin derse karşı ilgisi düşmektedir	3	4,2
Öğrenci dersi dikkatli dinlememektedir	3	4,2
Sınıfta gürültü sorunu yaşanmaktadır	3	4,2
Öğretmenler sınıfta sessizliği sağlamakta zorlanmaktadır	3	4,2
Öğrenci-öğretmen arasında iletişim kopukluğu yaşanmaktadır	2	2,8
Öğretmen müfredatı yetiştirmekte zorlanmaktadır	2	2,8
Öğretmenlerin öğrencileri kontrolü zorlaşmaktadır	2	2,8
Öğrencide öğrenme gücü artmaktadır	1	1,4
Öğretmenin ders işleme yönteminde değişikliğe neden olmaktadır	1	1,4
TOPLAM	72	100

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmenlerin öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini yetersiz buldukları ve bu durumun öğretmenlerin sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir. Öğretmenler; öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyindeki yetersizliklerin onların sınıf yönetim biçimlerini, kullandıkları yöntem ve metotları doğrudan etkilediğini belirtmiştir. Öğretmenler; “*Öğrenciler alt sınıflardan getirmeleri gereken bilgi ve beceriyi tam anlamıyla kazanmadığından konuları işlerken dersler sık sık kesintiye uğramakta, geri dönüşler yaşanmakta ve hatırlatmalar yapmak zorunda kalmaktayız. Bu durum hem zaman olarak hem de dersin akışı bakımından bizi olumsuz şekilde etkilemektedir*” demiştir. Ayrıca bazı öğretmenler ‘senin bilgin karşdakilerin alacağı kadardır’ sözüne atıfta bulunarak “*Biz konuyu ne kadar iyi*

bilirse bilelim öğrencilerin düzeyi yeterli değilse bilgiyi onlara aktarmakta zorlanmaktayız” demiştir.

Öğretmenlerin Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerini Yükseltmek İçin Önerileri

Öğretmenler yapılan görüşmeler sırasında öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini yükseltmek için toplam 49 tane önerileri dile getirmiştir. Öğretmenlerin dile getirdiği öneriler Tablo.3'te verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Yükseltilmesine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Kavramsal Kodlamaları ve Kullanım Sıklığı

Öneriler (49)	
Veli (17)	Aileler bilinçlendirilmelidir (8) Okul-veli işbirliği artırılmalıdır (6) Velilere ev ziyaretleri yapılmalıdır (1) Özellikle kenar semtlerde ailenin eğitime bakış açısı değiştirilmelidir(1) Velinin çocuğunun dersleri ile yakından ilgilenmesi sağlanmalıdır (1)
Öğrenci (10)	Çocukların okul dışı işte çalışmasını önleyecek tedbirler alınmalıdır (4) Sorumluluk sahibi olmaları sağlanmalıdır (2) Öğrencilere verimli ders çalışma yolları öğretilmelidir (2) Öğrenci motive edilmelidir (1) Sabah kahvaltısı yapılmalıdır (1)
Öğretmen (7)	Dersini ve okulunu sevdirmelidir (4) Öğrencilere dersten önce konuyla ilgili önceden bilgi verilmelidir (1) Rehberlik çalışmaları artırılmalıdır(1) Öğrenciler teknolojiyi yararlı şekilde kullanılmaya yönlendirilmelidir(1)
Program (5)	Müfredat hafifletilmelidir (4) Programdaki eksiklikler tekrar gözden geçirilmelidir (1)
Araç-Gereç (2)	Eksik araç-gereçler temin edilmelidir (2)
Yönetici (2)	İdare sorunları çözmeye daha aktif rol almalıdır (1) Okul toplantıları daha verimli yapılmalıdır (1)
Çevre (2)	Öğrenciler için sosyal tesisler kurulmalı (1) Geziler daha sık düzenlenmelidir (1)
Diğer (4)	Sınıf mevcutları düşürülmelidir (2) Okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalıdır (2)

Tablo 3 incelendiğinde, öğretmenlerin en fazla öneriyi (%34,7) öğrenci velilerine yönelik verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %33,3'ü, veli ilgisini arttırmak için öncelikle aile bilinçlendirilmesinin önemini belirtmiştir. Öğretmenlerce; “*Velilere seminerler verilerek çocuklarının eğitimi konusunda bilinçlendirilmelidir. Onlara çocukları okuldan eve geldiğinde okulda neler yaptığını sormanın önemi anlatılmalı, velilerin çocuklarının eğitimini daha çok önemsemeleri sağlanmalıdır*”, “*Velilerin eğitimde rolü çok önemlidir. Veliler çocukları için birer modeldir. Onların kitap okuması, gazete okuması onlar için örnek teşkil eder. Bu yüzden veli eğitimleri*

vasıtasıyla velinin çocuğuna örnek olduğunun farkına varması sağlanmalıdır. Bu eğitimlere tüm velilerin katılımı sağlanmalıdır” denilmiştir.

Öğretmenlerin %25'i okul-veli işbirliği artırılmalıdır önerisini dile getirmiştir. Bu konuda; “Veli ile işbirliğine girilmelidir. Onların okula daha sık gelmeleri sağlanmalı, okula davet edilmeli, okulu, öğretmenleri yakından tanımaları ve öğrencilerinin eğitimini takip etmeleri sağlanmalıdır. Velilerin bu konuya dikkatleri çekilmeli ve duyarlılık yaratılmalıdır. Çünkü gönüllülük olmadan hiçbir şey yapamayız” demişlerdir.

Öğretmenler önerilerinin %20,4'ünü öğrencilere yönelik olarak vermiştir. Öğretmenler öncelikle öğrencilerin okuldan sonra herhangi bir işte çalışması sorununu çözmeye yönelik öneriler vermiştir. Öğretmenler bu konuda; “En başta çocukların okul dışında çalışmasını önleyici tedbirler alınmalıdır”, “Bu öğrencilerin aileleri ile sıkı bir iletişime geçilmelidir” demişlerdir. Öğretmenler ayrıca; “Öğrencilere verimli ders çalışma yolları öğretilmelidir. Bu konuda rehberlik servisinden yardım alınmalıdır”, “Uzman kişiler okullara davet edilebilir” gibi öneriler geliştirmiştir.

Öğretmenlerin %16,6'sı öğretmenlerin öncelikle öğrencilere derslerini sevdirmelerinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Öğretmenler; “Öğretmenler Okulu ve dersleri öğrenciye sevdirmelidir. Onlara pekiştiriciler vermelidir. Öğretmenler, öğrencilerin ilgisini derse karşı çekebilecek yollar geliştirmeliler” demiştir.

Öğretmenler program boyutunda; müfredatın gözden geçirilmesi ve hafifletmeler yapılmasını, araç-gereç boyutunda; okullardaki araç-gereç eksikliklerinin bir an önce telafi edilmesini, yönetici boyutunda; idarecilerin sorun çözmede daha aktif rol almalarını önermişlerdir.

Öğretmenler çevre boyutunda, öğrencilerin sosyal gelişimini daha iyi sağlamak için sadece öğrencilere yönelik olan sosyal tesislerin kurulmasını önermiştir. Kalıcı öğrenmenin sağlanması için konuyla ilgili gezi-gözlem faaliyetlerinin okullarda daha sık düzenlenmesini önermiştir. Öğretmenler; “Özellikle kırsaldaki öğrenciler için öğrencilerin geziler sayesinde görerek-tanıyarak öğrenmeleri sağlanmalıdır”, “Çocukların ilgisini çekecek sosyal aktivitesi bol sosyal tesisler, etüt merkezleri gibi yerler kurulmalıdır ki yaparak-yaşayarak öğrenme yoluyla çocukların hazırbulunuşlukları istenen düzeye yükseltilebilsin” demiştir.

Diğer öneriler ise yeni okulların açılması ve bu sayede sınıf mevcutlarının düşürülmesidir. Ayrıca I.kademe sınıf öğretmenlerinin özellikle vurguladığı öneri ise okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasıdır.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin istenenden düşük olduğu, bu durumun eğitim-öğretim sürecinin başarısını özellikle öğretmenlerin sınıf yönetim sürecini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda sorunun nedenleri çok boyutlu olarak karşımıza çıkmıştır. Öğretmen, öğrenci, veli, yönetici, program, araç-gereç ve rehberlik eksikliğinden kaynaklanan nedenler tespit edilmiştir.

Öğretmenler, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinde yaşanan yetersizliğe neden olan başlıca etken olarak öğrenci ve velileri göstermiştir. İlköğretim ikinci kademe öğretmenlerince; "Öğrencilerin bir alt kademedeki yetersiz gelmesi" sorunu sıkça vurgulanmış ve birinci kademe eğitim öğretim basamağında bazı eksikliklerin yaşandığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenler, bazı öğrencilerinin okul dışında bir işte çalıştığını ve bu durumun öğrencilerin okul başarılarını olumsuz yönde etkilediğini sıkça dile getirmişlerdir. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumunun 2006 yılında yaptığı bir araştırmaya göre de; Türkiye genelinde 6-17 yaş grubunda bulunan 16 milyon 264 bin çocuktan % 5,9'u (958 bin kişi) bir işte çalışmaktadır, çalışan çocukların % 31,5'i ise aynı zamanda bir okula devam etmektedir. Balaban ve Arslan'ın (2008) Gaziantep il genelinde yaptığı 'Gaziantep'te Eğitimde Verimsizliğin Nedenleri Araştırması' sonucu yayınlanan raporda da birçok öğrencinin okul dışında bir işte çalıştığı; liselerde başarılı devlet okullarındaki öğrencilerin %4'ünün, başarısız devlet okullarındaki öğrencilerin %11'inin hem okuduğu hem de çalıştığı belirtilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin; öğrencilerin eğitimin önemini yeterince kavrayamadıkları görüşünde oldukları ortaya çıkmıştır. Balaban ve Arslan (2008) araştırmalarında öğrencilerin hayatı planlama yönünde yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, yönlendirme, desteklenme bakımından, ailelerinden ve öğretmenlerinden yeterli desteği alamadıklarını vurgulamıştır. Bu nedenle, rehberlik çalışmalara daha fazla yer verilmelidir.

Araştırmada birçok öğretmen, öğrenci velilerinin eğitim seviyesinin düşük olduğunu ve buna bağlı olarak çocuklarının eğitimini yeterince önemsemediklerini belirtmiştir. Bu noktada ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda bilinçlendirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Çelenk (2003:32) öğrencinin okul başarısı üzerinde aile faktörünün oynadığı rol konulu çalışmasında "Okulun izlediği eğitim yaklaşımları öğrenciye uygulanan sınıf içi öğretim etkinlikleri konusunda velilerle iletişim kurulmalı ayrıca okul-aile yardımlaşması ve bu çerçevede çocuğun eğitimi konusunda etkin işbirliğinin sağlanabilmesi amacıyla veliler eğitilmelidir" demektedir. Ayrıca Çelenk çalışmasında; "Eğitim açısından destekleyici bir tutum içinde bulunan ailelerden gelen çocukların okul başarıları daha yüksektir" sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada; öğretmenlerin, öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeyleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim-öğretim sürecinde eğitici ve öğretici temel öge konumundaki öğretmenlerin öğrencilerde karşılaşılan sorunlar üzerinde doğrudan etkilidir. Çelikten ve arkadaşları (2005:217)'na göre, "Öğretmenin temel görevi öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenlerin bu görevi yerine getirebilecek mesleki niteliklere sahip olması gerekmektedir. Öğretmenin mesleki niteliği genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerilerine bağlıdır. Bir öğretmenin kişilik özellikleri ne kadar olumlu olursa olsun bu özelliklere sahip olmadığı takdirde etkili bir öğretmen olması mümkün değildir." Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere öğretmenlerin mesleki becerisi ve donanımı başarılı bir eğitim-öğretim sürecinin geliştirilmesinde etkilidir.

Program boyutunda, öğretmenler uygulanan programın öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin üstünde olduğunu, öğrenci eksikliklerini telafi için ek zaman ayırdıkları takdirde konuları planlanan zamanda yetiştirmede sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu noktada eğitimde planlamanın önemi ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler derslerini planlarken öğrencilerin eksikliklerini göz önünde tutarak esnek planlara yer vermelidir. Kılıç ve arkadaşları (2004:17)'na göre; planlamada çevre şartları, öğrenci seviyesi dikkate alınmalıdır.

Araştırmada, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olması sınıf yönetimini olumsuz yönde etkilediği, sınıf içi disiplin sorunlarının yaşanmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. O halde sınıflarda karşılaşılan birçok disiplin sorununun temelinde öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi yetersizliği olduğu söylenebilir. Birçok disiplin olayının ortaya çıkış nedenleri; öğrenciye öğretilmek istenen konuların öğrencinin düzeyinin çok üstünde ya da çok altında olması; öğretilen konuyu öğrencinin ilgisini çekecek kadar ilginç olmaması ve gereksinimlerini doyuramamasıdır (Satoğlu, 2008).

Araştırmada, sınıflarında araç-gereç eksikliğinin yaşandığı ve mevcut araç gereçlerinde öğretmenler tarafından etkili bir şekilde kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uçar (1999: 11)'a göre, ilköğretim okulu öğretmenleri, okullarda el altında mevcut veya kolaylıkla ulaşabilecekleri ders araç-gereçlerini bilmelerine rağmen kullanmamaktadırlar. Halbuki kalıcı öğrenmeyi sağlamak için derslerde araç-gereç kullanımına yaygın şekilde yer verilmelidir. Küçükahmet (2004:271)'e göre, Sınıfında başarı düzeyini arttırmak ve etkili sınıf yönetimini sağlamak isteyen öğretmen, hazırladığı ders içeriğini, öğrencilerin beş duyusuna hitap edecek şekilde ve düzeye uygun somut materyallerle desteklemelidir.

Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Sınıf Yönetimine
Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

1. Okul çağındaki çocukların ek işlerde çalışmalarını önleyici tedbirler alınmalıdır.
2. Öğretmenler, öncelikle okulu ve derslerini öğrencilerine sevdirmeye gayret göstermelidir.
3. Öğrencilerin eğitimi konusunda veli duyarlılığını artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.
4. İlköğretim I. Kademe eğitim-öğretim sürecini güçlendirici ve geliştirici çalışmalar arttırılmalıdır.

Kaynakça

- Balaban, M. ve Arslan, H. (2008). *Milli Prodüktivite Merkezi. "Gaziantep'te Eğitimde Verimsizliğin Nedenleri Araştırması"* (Gaziantep Şahinbey ve Şehitkamil İlçelerinde Bir Uygulama)
- Bilgin, N. (2006) . *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çelikten M., Şanal M. ve Yeni Y. (2005). "Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 19, Yıl: 2005/2, 207-237.
- Çelenk, S. (2003). "Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması". *İlköğretim Online*, <http://ilkogretim-online.org.tr/vol2say2/v02s02d.pdf> (Erişim Tarihi: 12.03.2009)
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2004) . *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, D., Nalçacı, A. ve Erçoşkun, H. (2004). "İlköğretimde Değişen Planlar ve Karşılaşılan Problemler". *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, (6-9 Temmuz). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Okul ve Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. (2007, Temmuz). <http://www.bydigi.net/diger-dersler/260595-okul-ve-sinif-yonetiminde-yeni-yaklasimlar.html> (Erişim Tarihi: 11.03.2009)
- Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk. (2007, Ağustos). http://www.weblopedi.com/kpss_egitim_bilimleri/ogrenmeye_hazir_bulunusluk-t9797.0.html (Erişim Tarihi: 12.03.2009)
- Satoğlu, E. (2008). *Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Karşılaştıkları Disiplin Sorunları ve Baş Etme Yolları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sünbül, A. M. (2002). "İlköğretim 6. Sınıfta Bilişsel Giriş Davranışlarını Tamamlama Eğitiminin Öğrenci Başarılarına Etkisi". *Doğu Akdeniz Üniversitesi, XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*. www.tef.selcuk.edu.tr/salan/sunbul/g/g7.doc (Erişim Tarih: 12.04. 2009)
- Şama E. & Tarım K. (2007). "Öğretmenlerin Başarısız Olarak Algıladıkları Öğrencilere Yönelik Tutum ve Davranışları". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 135-154.
- Şaşan, H. H. (2002). "Yapılandırmacı Öğrenme". *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 74-75, 49-52.
- Topses, G. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni, Çocuk İşgücü Araştırması, (2006). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=482> (Erişim Tarihi: 14.04.2009)
- Uçar, M. (1999). "İlköğretimde Ders Araç-Gereçleri Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:3.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel A. ve Ergün M. (2009) "Sınıfta İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Çözüm Yolları". <http://www.egitim.aku.edu.tr/davranis.doc> (Erişim Tarihi: 10.03.2009)